

Висновок. Загалом спроби впорядкування термінології здійснювалися час від часу як науковими колективами, так і окремими авторами. Проте формування єдиної понятійно-термінологічної системи, її упорядкування та удосконалення, врахування міжнародного досвіду – все це на сьогодні залишається актуального проблемою.

Література:

1. Світлана Січко. Термінологічний аспект визначення поняття «рекреація».
2. Назва реферату: Рекреація, туризм і дозвілля: тлумачення і співвідношення понять Розділ: Ескурсії і туризм Оpubліковано: 2007-10-16 13:54:00
3. Кусков А.С. Рекреационная география: учебно-методическое пособие. /А.С.Кусков, В.Л.Голубева, Т.Н. Одинцова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://revolution.allbest.ru/geography/00012713_0.html
4. http://pidruchniki.com.ua/14940511/sotsiologiya/osoblivosti_perspektivnogo_rozvitku_rekreativnoyi_geografiji
5. <http://www.info-works.com.ua/all/Geographic/294.html>
6. Голубець М.А. Екосистемологія / М.А. Голубець. – Львів: Поллі, 2000. – 316 с.
7. Кусков А.С. Курортологія и оздоровительный туризм: учебное пособие / А.С.Кусков, О.В.Лыскова. – Ростов-на-Дону : «Феникс», 2004. – 320 с.
8. <http://www.dianalysis.com.ua/index.php>
9. <http://www.info-works.com.ua/all/Geographic/294.html>
10. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Відпочинок>
11. Шулик В.В. Про інтерпретації основних термінів і явищ, пов'язаних із рекреаційною діяльністю людини / В.В. Шулик // Регіональні проблеми архітектури і містобудування. – Одеса: ОДАБА, – 2005. – № 7-8. – С. 299 – 304.
12. Шулик В.В. Про існуючу термінологію рекреаційної сфери України / В.В. Шулик // Традиції та новаті у вищій архітектурно-художній освіті. – Х.: ХДАДМ, 2006. – № 1,2,3. – С.251 – 254.
13. Шулик В.В. Методичні основи формування рекреаційних систем в Україні: автореферат. дис. на здобуття наук. ступеня докт. архітектури: спец. 18.00.01 «Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури». – Х., 2008. – 36с.

УДК 72.012.1

*А.І Кімнатний, студент гр. 301-А,
науковий керівник Т.Ю. Кузьменко, асистент
кафедри архітектури житлових і громадських будівель
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КОМПОЗИЦІЙНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МУЗИЦІ

У статті систематизуються та порівнюються композиційні особливості музики та архітектури, проведений порівняльний аналіз побудови композицій у цих видах мистецтва.

Постановка проблеми. Мистецтво – одна з форм суспільної свідомості. У цьому сенсі до мистецтва відносять групу різновидів людської діяльності – живопис, музику, архітектуру, театр, художню літературу тощо.

Мистецький світ надзвичайно багатий і різноманітний. Кожен вид мистецтва поділяється на численні різновиди та жанри. В одному випадку мистецький твір постає перед нами як предмет, звернений до візуального сприйняття – картина, скульптура, будівля; в іншому – як розгорнутий у часі процес (словесний або музичний) чи дійство – танок, вистава, кінофільм. Усі види мистецтва народжуються з єдиного джерела – реального життя. Кожен мистецький твір має сюжет, в якому автор за допомогою різних мистецьких засобів передає свій задум. Але між різними видами мистецтва може існувати не тільки сюжетний зв'язок, а й внутрішній – творчий, життєвий.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням композиційних особливостей музики займалися Абдулін З.Б., Халабузарь П., Попов В., Добровольська Н. Композиційні особливості архітектури розкриті у роботах таких авторів, як Н.Г.Стасюк, Е. Вайт, Б. Робертсон, В.О. Трегубов. Проте в існуючих публікаціях останніх років недостатньо звернено увагу на порівняльний аналіз композиції та її елементів у музиці та архітектурі.

Мета статті. Систематизувати та порівняти композиційні особливості музики та архітектури, зробити порівняльний аналіз побудови композицій, провести паралелі між цими двома видами мистецтв.

Виклад основного матеріалу. Музика – найбільш абстрактний вид мистецтва. Музичний образ позбавлений смислової конкретності слова та візуальної природи архітектурного, скульптурного, живописного або театрального мистецтва. Архітектура – музика, застигла у камені, мистецтво створення штучного середовища, яке формує ансамблі будинків, проспекти, вулиці, майдани міст, садово-паркові комплекси. Зведення будівель має відповідати духовним потребам людства, впливати на його естетичний смак.

Ці два види мистецтв (музика та архітектура) тісно пов'язані між собою, тож мають багато споріднених особливостей, завдяки яким набувають своєрідної довершеності.

Характеристика композиційних особливостей музики. Музика – вид мистецтва, що відбиває дійсність і впливає на людину за допомогою осмислених і особливим образом організованих звукових послідовностей, що складаються в основному з тонів. Музика – специфічний різновид звукової діяльності людей, що істотно відрізняється від усіх інших. Ці звучання входять в історично сформовані системи, основу яких складають тони. У кожному музичному творі тони утворюють свою систему вертикальних з'єднань і горизонтальних послідовностей – його форму.

У змісті музики чільну роль відіграють емоційні стани і процеси. Їхне провідне місце в музичному змісті визначається звуковою (інтонаційною) й часовою природою музики, що дозволяє їй, з одного боку, спиратися на багатовіковий досвід зовнішнього виявлення людьми своїх емоцій та передачі їх іншим членам суспільства насамперед і головним чином за допомогою саме звуків і, з іншого боку – адекватно виражати емоційне переживання як рух, процес із усіма його змінами й відтінками, динамічними наростаннями і спадами, взаємопереходами емоцій і їхніх зіткнень. Із різних видів емоцій музика втілює головним чином настрої. Матеріальним втіленням змісту

музики, способом його існування служить музична форма — та система музичних звучань, у якій реалізуються емоції, думки й образні уявлення композитора. Навіть узяті окремо, музичні звучання мають уже первинні виразні можливості. Кожне з них здатне викликати фізіологічне відчуття і найпростіші просторові асоціації.

У кожному музичному творі з окремих елементів його форми в процесі їхнього об'єднання утворюється загальна структура, що складається з декількох окремих структур. До останніх відносяться структури: мелодійна, ритмічна, ладогармонійна, фактурна, темброва, динамічна й ін. Особливе значення має тематична структура, елементами якої служать музичні теми. У більшості музичних стилів саме теми є матеріальними носіями музичних образів.

Композиційні особливості архітектури. Кожен з архітектурних об'єктів має своє функціональне призначення. Проте, крім суто утилітарних потреб, архітектура водночас виконує функцію емоційного впливу, досягти якого можна завдяки використанню закономірностей формування архітектурної композиції. Це й урахування об'ємно-просторової структури споруди, ритмічне і пропорційне співвідношення, масштаб, розробка кольору та фактури будівельних матеріалів. Усе це разом сприймається зором, а відтак зумовлює створення архітектурного образу. Через це деякі будинки справляють величне і грандіозне враження, інші – витончене й елегантне. Кожен вид мистецтва безпосередньо характеризується способом матеріального буття його витворів і типом образних знаків, що застосовуються. У цих межах усі його види мають різновиди, що визначаються особливостями матеріалу. Так, різновидами музики є вокальний і різні типи інструментальної музики; різновидами архітектури – містобудування та архітектура окремих будівель, споруд та їх ансамблів.

Архітектура виконує функцію емоційного впливу, досягти якого можна завдяки використанню специфічних конструкцій, елементів, прийомів. При цьому обов'язково враховують форми, розміри, колір та оздоблення будівлі, що

зумовлюється її специфікою і призначенням. Окремі будівлі мають чітку симетричну композицію або поєднують у собі складні різноманітні елементи.

Знаходиться архітектура також у тісному зв'язку з іншими видами мистецтва, зокрема зі скульптурою, живописом, декоративним мистецтвом, що свідчить про її синтетичну природу.

Архітектура – мистецтво створення споруд, які формують просторове середовище для життя і діяльності людини. Правила, прийоми і засоби архітектурної композиції належать до менш постійних категорій, ніж закони, що діють тривалий час в історії розвитку мистецтва. Правила, прийоми і засоби є лише композиційною технікою, хоча в основі своїй впливають із закономірностей природи.

Знання прийомів, правил і закономірностей композиції допоможе зробити форми виразнішими. Інколи свідоме порушення композиційних правил стає творчим успіхом, якщо допомагає митцю точніше утілити свій задум, тобто бувають виключення з правил.

До прийомів композиції можна віднести: передачу ритму, симетрії і асиметрії, рівноваги частин композиції та виділення композиційного центру.

Засоби композиції включають: простір, композиційний центр, рівновагу, ритм, контраст, світлотінь, колір, декоративність, динаміку і статику, симетрію й асиметрію, відкритість і замкнутість, цілісність. Таким чином, засоби композиції – це все, що необхідне для її створення, зокрема її прийоми і правила. Вони різноманітні.

Більшість явищ зі світу живої природи так чи інакше пов'язані з *ритмом* (космічні явища, обертання планет, зміна дня і ночі, циклічність пір року, ріст рослин і мінералів). Ритм завжди має на увазі рух. У архітектурі, як і в музиці, можна розрізнити активний, поривчастий, дробовий ритм або плавний, спокійний, сповільнений. Ритм – це чергування яких-небудь елементів у певній послідовності.

Створюючи композицію, необхідно визначити *композиційний центр*, який часто також називають «смысловим центром» або «зоровим центром»

картини. Звичайно, в сюжеті не все однаково важливо, і другорядні частини підкоряються головному. Композиційний центр має, в першу чергу, привертати увагу. Центр виділяється освітленістю, кольором, укрупненням зображення, контрастами та іншими засобами. Цілісність композиції не повинна порушуватися кількома рівнозначними композиційними центрами. Головне в архітектурному об'ємі можна виділити кольором, розміром, виразністю форми. Другорядні образи більш узагальнені. До *світлотіні* як засобу композиції звертаються архітектори, щоб передати об'єм, який залежить від умов освітлення, задуманої конструктивно-художньої ідеї будівлі. Освітлення та колір як елементи композиції мають велике значення. Вони допомагають виявити композиційний центр.

Симетрія в мистецтві заснована на реальній дійсності, багатій симетричними формами. Наприклад, симетричними є фігура людини, метелик, сніжинка і багато що інше. Симетричні композиції – статичні (стійкі), у них ліва і права половини урівноважені.

Порівняльний аналіз. В архітектурі, як і в музиці, є свої композиційні особливості, на яких формується співставлення кольорового забарвлення, форм та розмірів архітектурних об'ємів. Почнемо з найменшого: музика та архітектура складається з окремих *елементів*. Мистецтво музики та архітектури мають єдину складову частину – елемент. У музиці це – звук, а в архітектурі – проста геометрична фігура. Елементи бувають різними за формою, кольором, розміром, об'єднуються в *композиційні ряди*, а звуки мають тембральне забарвлення, висоту звучання, гучність, і об'єднуються в *мотив*, який формує *такт*. Композиційні ряди бувають метричні, ритмічні, також використовується комбінаторика. В свою чергу мотив (мелодія) може бути метрично пульсована, ритмічна. Ще одним видом формування елементів є об'єднання їх у сукупності. У музиці – звуки об'єднуються в *акорди*. Загалом звуки та акорди формують *фрази*, з яких складаються «речення». В архітектурі елементи та сукупності об'єднуються в «підцентри», з яких формуються центри. «Речення» в музиці завершується каденцією. Сукупність двох і більше речень формує період.

Найбільш яскраво виражений центр буде доміантою об'ємної композиції, в свою чергу найяскравіший період у музичній композиції буде кульмінацією твору (доміантою).

Важливим чинником композиції є кольорова гама елементів і її в цілому. Є теплі й холодні кольори, які належним чином впливають на зорове сприйняття людиною. У музиці кольори заміняють тональності, які теж формують візуальний образ по-різному. Невід'ємною частиною обох мистецтв є динаміка, яка надає творам розмаїття та ритмічності. В музиці це *форте* та *піано*, а в архітектурі *яскраво* та *тоскно*.

Висновки. Усе в світі підпорядковується законам природи, тому найбільш довершеними творами мистецтв будуть ті, які побудовані за законами композиції. Таким чином, мистецтво, взяте в цілому, є історично сформована система різних конкретних способів художнього освоєння світу, кожний з яких має і загальні для всіх риси і індивідуально-своєрідні.

Література:

1. Верб В.А. Искусство и художественное развитие учащихся / В.А. Верб. – Л. : Наука, 1977. – 174 с.
2. Халабузарь П. Методика музыкального воспитания / П. Халабузарь, В. Попов, Н. Добровольская. – М., 1990. – 231 с.
3. Стасюк Н.Г. Основы архитектурной композиции / Н.Г.Стасюк. – М., 2004. – 236 с.
4. Уайт, Энтони, Архитектурный справочник / Энтони Уайт, Брюс Робертсон. – М., 2005. – 254 с.
5. Левчук Л. Основы эстетики / Л.Левчук, О. Оніщенко. – К. : Вища школа, 2000. – 189 с.

УДК 72.012

Н.А. Кретова, ст. гр. 503-АД, магістрант науковий керівник – Н.С. Новосельчук, канд. архіт., доцент кафедри дизайну архітектурного середовища та містобудування Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

КОНСТРУКТИВІЗМ І АР ДЕКО В ІНТЕР'ЄРІ ГРОМАДСЬКИХ БУДІВЕЛЬ 1920-1930 РР.

На основі проведеного аналізу визначені передумови виникнення та особливості архітектурно-художньої організації інтер'єрів громадських будівель, виконаних у стилях конструктивізм і Ар Деко у 1920 – 1930 рр.

Постановка проблеми. У наш час гостро стоїть питання про аналіз, вивчення та збереження інтер'єрів громадських будівель, які є пам'ятками архітектури й яскравими представниками періоду 1920 – 1930 рр. Це дасть змогу узагальнити, систематизувати знання щодо схоронності пам'яток, проведення реставраційних та реконструктивних заходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При вивченні наукових джерел була встановлена відсутність сучасних систематизованих досліджень, присвячених формуванню інтер'єру в стилі конструктивізм. У виданнях [1, 2] розглядаються питання історії виникнення та розвитку стилів. У джерелі [3] подані матеріали щодо архітектурно-художнього вирішення, елементів оздоблення та предметного наповнення. Дослідити питання формування інтер'єру в стилі Ар Деко допомагає видання І. Крейзер, яке присвячене еволюції пластичної мови даного стилю [4]. Дослідження Б.Хіллера та С.Ескрітта найбільш повно і всебічно розглядає стиль Ар Деко у контексті дизайну, моди, оздоблення інтер'єру та архітектури [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблемі вивчення інтер'єрів громадських будівель, що являють науковий інтерес як пам'ятки різних архітектурних стилів і напрямів, приділяється недостатньо уваги. У даній статті зроблено спробу виявити та узагальнити основні риси